

मार्च महिन्यात करावयाची शेतीविषयक कामे -

पुर्व हंगामी ऊस - पूर्वहंगामी ऊसास पक्क्या बांधणीच्यावेळी रासायनिक खताचा चौथा हप्ता १४० किलो नत्र. (३०० किलो युरिया) ८५ किलो स्फुरद (५३० किलो सि.सु.फॉ.) व ८५ किलो पालाश (१४० किलो म्यु.पो.) देऊन पक्की बांधणी करा.

सूरू ऊस - सूरू ऊसास लावणीनंतर ६ ते ८ आठवड्यांनी हेक्टरी १०० किलो नत्राचा (२१५ किलो युरियाचा) दुसरा हप्ता निंबोळी पेंडीबरोबर ६:१ (६ किलो युरियात १ किलो निंबोळी पेंड) या प्रमाणात मिसळून द्या. ८ ते १० दिवसांच्या अंतराने पाण्याच्या पाळ्या द्या.

खोडवा ऊस - खोडवा ऊसास तोडणीनंतर २ महिन्यांनी हेक्टरी ७५ किलो (१६५ किलो युरिया) नत्राचा दुसरा हप्ता द्या. पाण्याची कमतरता असल्यास एकर सरी आड पध्दतीने पाणी द्या व आच्छादनाचा वापर करा.

ऊसावरील खोडकीडा नियंत्रण - ऊस पिकावर खोडकिड दिसून येताच एन्डोसल्फान ३५ टक्के १० लिटर पाण्यात १५ मि.ली. याप्रमाणे मिसळून १५ दिवसांच्या अंतराने तीन फवारण्या कराव्यात किंवा ऊस लागवडीनंतर ४० ते ४५ दिवसांनी ट्रायकोग्रामा या परोपजीवी किडीचा वापर (ट्रायकोकार्ड) ३ ते ४ ट्रायकोकार्ड प्रतिहेक्टरी १० दिवसाचे अंतराने ६ वेळा वापर करावा.

रब्बी पिके -

गहू -

-वेळेवर पेरलेल्या गहू पिकाची काढणी सकाळी करा.

-उशीरा पेरलेल्या गहू पिकास दाणे भरण्याच्या कालावधीत (८५ ते ९० दिवसांत) पाणी द्या.

हरबरा, करडई, सूर्यफूल, जवस, मोहरी -

-काढणीस तयार झालेल्या हरबरा, सूर्यफूल, करडई, जवस, मोहरी या रब्बी पिकांची काढणी वेळेत करावी. काढणीनंतर मळणी करून धान्य उन्हात चांगले वाळवून त्याचीयोग्य रीतीने साठवण करावी.

उन्हाळी भूईमूग -

-पीक ४० ते ४५ दिवसाचे होईपर्यंत निंदणी किंवा कोळपणी करून पीक तणविरहित ठेवा.

-जमिनीच्या मगदुराप्रमाणे १० ते १२ दिवसांच्या अंतराने पाण्याच्या पाळ्या द्या. तसेच उन्हाळी भूईमूगाच्या पिकास आ-या सुटण्यास सुरुवात झाल्यापासून ते शेंगा भरण्याच्या अवस्थेपर्यंत पाण्याचा ताण पडणार नाही याची काळजी घ्या.

उन्हाळी भूईमूगावरील किड नियंत्रण -

-पाने गुंडाळणारी अळी - या किडीचा प्रादुर्भाव दिसताच ५ टक्के निंबोळी अर्क अथवा सायपरमेथ्रीन २० इ.सी. ४ मि.ली. किंवा मोनोक्रोटोफॉस ३६ टक्के १५ मि.ली. किंवा क्विनॉलफॉस २५ इ.सी. २० मि.ली. यापैकी एक औषध १० लिटर पाण्यात मिसळून १५ दिवसांच्या अंतराने दोन फवारण्या कराव्यात. किंवा क्विनॉलफॉस १.५ टक्के भुकटी किंवा फोसेलॉन ४ टक्के भुकटी किंवा मॅलेथिऑन ५ टक्के भुकटी हेक्टरी २० किलो याप्रमाणे धुरळावी.

-पाने कुरतडणारी अळी - या किडीच्या नियंत्रणासाठी ५ टक्के निंबोळी अर्क अथवा एस.एल.एन.पी.व्ही. (विषाणू) २५० एल.ई. किंवा एन्डोसल्फान ७०० मि.ली. ५०० लिटर पाण्यात मिसळून फवारावे.

उन्हाळी सूर्यफूल -

-पिकास पेरणीनंतर ३० ते ३५ दिवसांनी फुलकळी येणे अवस्थेत दुसरे पाणी द्या. आंतरमशागत करून शेत स्वच्छ ठेवा.

-केसाळ अळी - या किडीच्या नियंत्रणासाठी २५० ते ५०० एल.ई.एस.ओ.एन.पी.व्ही. अथवा एन्डोसल्फान १००० मि.ली. प्रतिहेक्टरी किंवा ५०० लिटर पाण्यात मिसळून संध्याकाळी फवारावे.

उन्हाळी मूग -

- पेरणीसाठी वैभव, पुसा वैशाखी, एस-८, के.८५१, फुले एम-२, बी.एम.४ हे वाण निवडा.

- पेरणी मार्चचा पहिल्या पंधरवड्यात पूर्ण करा.

- पेरणीपुर्वी प्रतिकिलो बियाण्यास २.५ ग्रॅम कार्बेन्डॅझिम किंवा कॅप्टनची बीजप्रक्रीया करा.

- बुरशीनाशकाच्या बिजप्रक्रीयेनंतर रायझोबियम व स्फुरद विरघळविणा-या जिवाणूसंवर्धनाची प्रक्रीया करा.

- पेरणीसाठी हेक्टरी १५ ते २० किलो बियाणे वापरा. त्यासाठी ३० सें.मी. अंतराच्या दोनचाडी पाभरीचा वापर करा. पेरणी रान ओलावून वाफस्यावर करा.

- पेरणीचेवेळी प्रतीहेक्टरी २५ किलो नत्र व ५० किलो स्फुरद बियाण्यांबरोबर पाभरीने पेरून द्या.

मोहरी -

-मोहरीवरील भुरी रोग नियंत्रणासाठी ३०० मेश गंधक भुकटी २० किलो प्रती हेक्टरी धुरळावी. किंवा पाण्यात मिसळणारा गंधक ८० टक्के २५० ग्रॅम किंवा कार्बेन्डॅझिम १००

ग्रॅम प्रती १०० लिटर पाण्यातून फवारावे.

-मोहरीची पक्वतेनुसार काढणी करा.

बागायती कापूस -

-कपाशीचे लागणीसाठी २२ ते २५ सें.मी. खोल नांगरट, २ ते ३ कुळवाच्या पाळ्या देऊन हेक्टरी २० ते २५ गाड्या कंपोस्ट खत जमिनीत मिसळून जमीन तयार ठेवा.

-बागायती कपाशीसाठी एल.आर.एच. ५१६६ किंवा जे.एल.एच. १६८ या सुधारीत वाणांची निवड करा. तसेच संकरीत वाणापैकी फुले ४९२, एन.एच.एच.४४, फुले-३८८ संकर ६ किंवा संकर १० यापैकी संकरीत वाणांची निवड करा.

-बागायती कापसाची लागवड १० ते २५ मार्च या कालावधीत करावी.

-उगवण चांगली होण्यासाठी बियाणे ६ तास पाण्यात भिजवावे. तसेच नंतर ते १ टक्का सक्सिनीक आम्लात ६ तास बुडवावे. त्यामुळे चांगली व लवकर उगवण होणेस मदत होते.

-लागणीसाठी सुधारीत वाणाचे हेक्टरी ८ ते १० किलो आणि संकरीत वाणांचे २.५ ते ३ किलो बियाणे वापरा.

-लागणीचे अंतर खालीलप्रमाणे ठेवा.

-संकरीत जाती - मध्यम जमिन - ९० बाय ९० सें.मी.

-भारी जमिन - १२० बाय ९० सें.मी.

-सुधारीत वाण - एल.आर.ए. ५१६६ - ९० बाय ९० सें.मी.

-पेरणीपूर्वी अँझोटोबॅक्टर जीवाणूची २५० ग्रॅम प्रती १० किलो बियाण्यावर प्रक्रीया करावी.

-पेरणीपूर्वी हेक्टरी २५ ते ३० गाड्या शेणखत अथवा कंपोस्ट खत टाकावे.

-बागायती कापसात हेक्टरी १०० किलो नत्र, ५० किलो स्फुरद व ५० किलो पालाश द्यावे. त्यापैकी लागवडीचेवेळी हेक्टरी २० किलो नत्र (४५ किलो युरीया) संपूर्ण स्फुरद (३१५ किलो सिगल सुपर फॉस्फेट) व संपूर्ण पालाश (८५ किलो म्युरेट ऑफ पोटॅश) द्यावे. पिकास पाने येणेच्या वेळेस हेक्टरी ४० किलो नत्र (९० किलो युरीया) व पुन्हा फुले येणेच्या वेळेस हेक्टरी ४० किलो नत्र (९० किलो युरीया) द्यावे.

- कापसावरील एकात्मिक किड नियंत्रण पध्दत -

कापसाचे रोग व किडीमुळे प्रचंड नुकसान होते. तसेच किड व रोग नियंत्रणासाठी मोठ्या प्रमाणावर औषधांवर पैसा खर्च होतो ते टाळणेसाठी कापसावर खालील एकात्मिक किड नियंत्रण पध्दतीचा अवलंब करावा.

-एका गावात एका जातीची संकरीत वाणांची लागवड करावी.

-बीजप्रक्रीया इमिडॅक्लोप्रीड १० ग्रॅम प्रती किलो बियाणे

-एका आठवड्यात सर्वांनी लागवड करावी.

- लागवडी अगोदर नत्राची अर्धी मात्रा व संपूर्ण स्फुरद व पालाश द्यावे.
- मका व चवळी शेताच्या कडेला मिश्र पीक घ्यावे, त्यासाठी शेताच्या सभोवताली एक ओळ मक्याची टोकावी, दोन मक्याच झाडामध्ये एक बी चवळीचे टोकावे.
- पक्ष्यांना बसणेसाठी प्रत्येकी ९ ते १० कपाशी ओळीमध्ये एक ओळ राळा किंवा ज्वारी घ्यावी.
- पीक ६०-६५ दिवसांचे झाले किंवा पाते येणेस सुरुवात होताच शेतात प्रति हेक्टरी ५ कामगंध सापळे लावावेत, सापळ्यामध्ये हिरव्या अळीचे पतंग दिसल्यास परोपजीवी किटक ट्रायकोग्रामा चिलोनीस प्रति हेक्टरी दिड लाख याप्रमाणे १५ दिवसाचे अंतराने दोन वेळा सोडावेत.
- ठिपक्याची बॉडअळी व अमेरीकन बॉडअळीच्या नियंत्रणासाठी निंबोळी अर्क ५ टक्के दोन ते तीन वेळा १५ दिवसाचे अंतराने फवारावे. अमेरीकन बॉडअळीच्या नियंत्रणासाठी एच.एन.पी.व्ही. विषाणू याची ५०० रोगग्रस्त अळ्या प्रती हेक्टर या प्रमाणात एक फवारणी करावी.
- जर बॉडअळ्याच्या नुकसानीचे प्रमाण १० टक्के पेक्षा जास्त (१० टक्के कळ्यांचे, फुलांचे, बोंडाचे, पात्यांचे नुकसान) गेल्यास एन्डोसल्फान ०.०५ टक्के कार्बारील ०.२ टक्के क्विनॉलफॉस ०.०५ टक्के यापैकी एका किटकनाशकाची एक फवारणी करावी.

उन्हाळी बाजरी -

- उन्हाळी बाजरीचे पीक पेरणीपासून ३० दिवसांचे होईपर्यंत एक ते दोन खुरपण्या देऊन पीक तणविरहीत ठेवा.
- पेरणीनंतर २५ ते ३० दिवसांनी हेक्टरी ४५ किलो याप्रमाणे नत्र खताचा दुसरा हप्ता (१०० किलो युरीया) देऊन त्वरीत पाणी द्या.
- जमिनीच्या मगदुरानुसार पिकास दर १० ते १२ दिवसांच्या अंतराने नियमितपणे पाण्याच्या पाळ्या द्या.

फळझाडे -

- नवीन लागवड केलेल्या फळझाडांचे उन्हापासून संरक्षण करण्यासाठी सावली करा.
- नवीन फळझाडांच्या लागवड केलेल्या कलमांचे कलम जोडाखालून आलेली फूट काढून टाका.

भाजीपाला -

- वेलवर्गीय भाज्यांची लागवड झाली असेल त्यास नत्राचा दुसरा हप्ता दर हेक्टरी ५०

किलोप्रमाणे बांगडी पध्दतीने द्यावा व ताबडतोब पाणी द्यावे.

-उन्हाळी भाजीपाल्यांची वांगी, टोमॅटो, भेंडी यांची लागवड झाली असल्यास नत्राचा दुसरा हप्ता बांगडी पध्दतीने द्यावा.

-भाजीपाला पिकास वेळेवर व नियमित पाणी द्यावे.

-कांदा पिकाच्या ७५ टक्के प्रमाणात माना पडल्या असल्यास काढणी करावी.

-कांदा काढणीनंतर ३ ते ४ दिवस शेतात पातीसह सूकू द्यावा. काढणी केलेला कांदा अशा रीतीने शेतात ओळीत पसरून ठेवावा की, दुस-या ओळीची पात कांदा झाकील. या काळात कांद्याची पात पुर्णपणे सुकते व त्यातील रस कांद्यात उतरतो. कांद्याचे वरील आवरण (पत्ती) वाळते, पातळ होते. त्यावरील जखमा पूर्ण भरतात. कांद्याला लागलेली माती गळून पडते. ३ ते ४ दिवसांनी पूर्ण सुकलेली पात ३ ते ४ से.मी. कांद्यापासून लांब नाळ (मान) ठेवून कापावी.

-कांदा पिकास साठविण्यासाठी प्रतवारी करावी.

-प्रतवारी केलेला कांदा गोळा करून शक्यतो झाडाच्या सावलीत त्याचा ढीग घालावा आणि तो तेथे १० ते १५ दिवस राहू द्यावा. नंतर त्याची कांदा साठवणूक चाळीत साठवणूक करावी. त्या चाळीत कांदा साठवून ठेवणेपुर्वी ती चाळ किटकनाशक फवारून (मॅलेथिऑन व बाविस्टीन) निर्जंतूक ठेवावी.

-वांगी, टोमॅटो, मिरची या पिकावरील ठिपका रोगांसाठी डायथेन एम-४५, १२५० ग्रॅम ५०० लिटर पाण्यात मिसळून फवारणी करावी.

-काकडी पिकामध्ये मादी फुलांचे प्रमाण वाढवण्यासाठी इथ्रेल २५० पी.पी.एम. हे द्रावण २ पानांवर पीक असतांना आणि याचप्रमाणे पीक ४ पानांवर असताना करावी.

पशुसंवर्धन व दुग्धशास्त्र -

चारा पिके - उन्हाळ्यामध्ये दुभत्या जनावरांना हिरवा चारा मिळणेसाठी, पाण्याच्या उपलब्धतेनुसार खालीलपैकी चारा पिके घ्यावीत.

मका - चारा पिकासाठी मका पिकाची पेरणी मार्च ते एप्रिल दरम्यान करावी. पेरणी करताना दोन ओळीतील अंतर ३० सें.मी. ठेवावे. चारा पिकासाठी, आफ्रीकन टॉल, मांजरी कंपोजीट, गंगा सफेद-२ इ. जातींची निवड करावी. चारा पिकासाठी हेक्टरी ७५ कि.ग्रॅ. बी वापरावे. पेरणीपूर्वी बियाण्यावर अँझोटोबॅक्टर जिवाणूची बिजप्रक्रीया करावी.

- पेरणीच्या वेळी हेक्टरी १०० की.ग्रॅ. नत्र. ५० कि.ग्रॅ. स्फुरद व ५० कि.ग्रॅ. पालाश अशी खतांची मात्रा द्यावी.

हेक्टरी उत्पादन - प्रती हेक्टरी ५० ते ६० टन हिरवा चारा.

ज्वारी - चारा पिकासाठी ज्वारीची पेरणी मार्च ते एप्रिल दरम्यान करावी. पेरणी करताना

दोन ओळीतील अंतर ३० सें.मी. ठेवावे. चारा पिकासाठी रुचिरा (आर.एस.११-४) फुले अमृता, मालदांडी, निळवा, एम.पी.चारी, एस.एस.जी.५९-३ या जाती निवडाव्यात. ज्वारी चारा पिकासाठी हेक्टरी ४० किलोग्रॅम बी वापरावे. पेरणीपूर्वी बियाण्यावर अँझोटोबॅक्टर जिवाणूची बिजप्रक्रीया करावी.

खते - पेरणीच्यावेळी हेक्टरी ८० कि.ग्रॅ. स्फुरद व ४० कि.ग्रॅ. पालाश अशी खतांची मात्रा द्यावी.

हेक्टरी उत्पादन - प्रतीहेक्टरी ४५ ते ५० टन हिरवा चारा.

बाजरी - चारा पिकासाठी उन्हाळी बाजरीची पेरणी मार्च ते एप्रिल दरम्यान करावी. पेरणी करताना दोन ओळीतील अंतर ३० सें.मी. ठेवावे. चारा पिकासाठी बाजरीच्या जाएंट बाजरा व या वाणांची निवड करावी. हेक्टरी १० किलोग्रॅम बी वापरावे. पेरणीपूर्वी बियाण्यावर अँझोटोबॅक्टर जिवाणूची बिजप्रक्रीया करावी.

खते - पेरणीच्यावेळी हेक्टरी ६० कि.ग्रॅ. नत्र, ३० की.ग्रॅ. स्फुरद अशी खतांची मात्रा द्यावी. हेक्टरी उत्पादन - प्रती हेक्टरी ४५ ते ५० टन हिरवा चारा.

चवळी - चारा पिकासाठी चवळीची पेरणी फेब्रुवारी ते एप्रिल दरम्यान करावी. पेरणी करताना दोन ओळीतील अंतर ३० सें.मी. ठेवावे. पेरणीसाठी श्वेता, ई.सी. ४२१६, यु.पी.सी. ५२८६ या वाणांची निवड करावी. हेक्टरी ४० कि.ग्रॅ. बी वापरावे. पेरणीपूर्वी बियाण्यावर रायझोबियम जिवाणूची बिजप्रक्रीया करावी.

खते - पेरणीच्यावेळी हेक्टरी २० की.ग्रॅ. नत्र, ६० की.ग्रॅ. स्फुरद अशी खतांची मात्रा द्यावी. हेक्टरी उत्पादन - प्रतीहेक्टरी ३० ते ३५ टन हिरवा चारा.

Field operations to be carried out in the month of March- (For Pune District)

Preseasonal Sugarcane-

Provide the sugarcane crop with fourth dose of fertilizer @ 140 kg nitrogen,(300 kg urea), 85 kg phosphorus (530 kg S.S.P.) and 85 kg potash per hectare (140 kg muriate of potash) and then complete the earthing up operation.

Suru sugarcane-

Provide 6 to 8 week old suru sugarcane crop with 100 kg N per hectare (215 kg urea), second dose with neem cake in the ratio of 6:1 (6 kg

urea and 1 kg neem cake). Provide the irrigations with an interval of 8-10 days.

Ratoon Sugarcane-

Provide 2 months old ratoon sugarcane with 75 kg N per hectare (165 kg urea) as a second dose of nitrogen. In case of water scarcity, provide irrigation with alternate row irrigation method and makes use of mulches. Control of stem borer- Immediately after the incidence of stem borer spray the sugarcane crop with endosulphan 35% @ 15 ml mixed in 10 liters of water with an interval of 15 days carry out of 3 sprayings or make use of trichocards @ 3-4 trichocards per hectare at 40- 45 days after planting with an interval of 10 days for 6 times.

Wheat-

Carry out harvesting of timely sown wheat in the evening hours. Provide the irrigation to late sown wheat at the time of grain filling stage. Carry out timely harvesting of rabi crops like gram, sunflower, safflower, mustard, niger. Harvested crops should be threshed, exposed to sunlight and then properly stored.

Summer groundnut-

Keep crop weed free up to the age of 40-45 days by doing hoeing. Provide the crop with irrigations with an interval of 10-12 days considering soil condition. Care is taken that summer groundnut should not be water stressed from peg formation stage to the pod filling stage. To control the leaf roller spray the crop with 5% neem extract or cypermethrin 20 EC 4 ml or monocrotophos 36% 15ml or quinolphos 25 EC 20ml mixed in 10 liters of water alternatively carry out two sprayings with an interval of 15 days. Or carry out dusting of quinolphos 1.5 % powder or phoselon 4% powder or malathion 5% powder @ 20 kg per hectare. Leaf eating caterpillar- To control this pest spray the crop with 5% neem extract or SLNPV 250 EL or endosulphan 700 ml mixed in 500 liters of water.

Summer sunflower-

Provide the crop with second irrigation at 30-35 days after sowing at the time of flowering. Carry out intercultivation and keep field clean. Hairy caterpillar- To control this pest spray 250 to 500 LE SLNPV or endosulphan 1000 ml mixed in 500 liters of water in the evening hours.

Summer green gram-

- Choose vaibhav, pusa vaishakhi, S-8, K.851, Phule M-2, BM-4.- Complete sowing in the first fortnight of March.- Treat the seeds with

2.5 gm carbendazim or captan before sowing.- After chemical treatment carry out seed treatment of rhizobium and phosphorus solubilizing bacteria.- Use 15 – 20 kg of seed per hectare. For that use 30 cm spaced double bowl seed drill. Carry out sowing on wapsa by wetting the soil.- At the time of sowing provide 25 kg N and 50 kg P per hectare with the help of double bowled seed drill.

Mustard-

To control powdery mildew on mustard dust the crop with 300 mesh sulphur powder @ 20 kg per hectare or wettable sulphur 80% 250 gm or carbendazim 100 gm mixed in 100 liters of water. Carry out harvesting of mustard according to the maturity.

Irrigated cotton- -

To cultivate cotton keep field ready by carrying out 22-25 cm deep ploughing, 2-3 harrowings and mixing 20 -25 bullock carts compost. Choose LRH-5166 or JLH-168 varieties for irrigated cotton. Likewise for hybrid cultivars choose phule-492, NHH- 44, phule-388, Sankar-6 or Sankar-10.- Complete the sowing of irrigated cotton between 10 to 25th march.- To achieve good germination soak the seed for 6 hours. Likewise dip in 1% succinic acid for 6 hours. This helps for good and early germination.- Use 8-10 kg seed of improved varieties and for hybrid varieties 2.5-3 kg.- Spacing- heavy soil- 90 x 90- Improved varieties- 120 x 90- Treat the seed with azotobacter @ 250 gm for 10 kg of seed before sowing.- Put 25 – 30 cart loads of farm yard manure or compost in the soil before sowing. - Provide the irrigated cotton with 100 kg N, 50 kg P and 50 kg K per hectare. Out of that at the time of sowing apply 20 kg N (45 kg urea), total P(315 kg SSP) and total K (85 kg Muriate of potash).

Integrated pest management in cotton-

In a village same variety should be sown. Seed should be treated with 10 gm emidachloprid per kg seed. Sowing of all the villagers should be completed at the same time. Provide the crop with half N and full dose of phosphorus and potash before sowing. Take mixed crop of maize and cowpea at the border of field. To get that one line of maize around the field should be planted. One seed of cowpea should be sown in between the two plants of maize. Sow one line of jawar or sesame between 9-10 lines of cotton to assemble birds. After attaining 60-65 days to the crop put 5 pheromone traps in the field of one hectare. If the adults of green caterpillar are trapped in this trap then release parasite *Trichogramma chilonis* @ 1.5 lac per hectare with an interval of 15 days for 2 times. Carry out spraying of neem extract 5% two to three times with an interval of 15 days for the control of spotted

bollworm and American bollworm. To control american bollworm take a spray of 500 LE NHPV per hectare area. If the incidence of bollworm complex is exceeding 10% (10% of flowers, boll, bracts) then carry out spraying of any one of the following insecticide - 0.05% endosulphan or 0.2% carbaryl or 0.05% quinolphos.

Summer bajara-

Keep your plot weed free by giving 1-2 weeding up to the crop age of 30 days from the date of sowing. Provide the crop with second dose of nitrogen @ 45 kg per hectare (100 kg urea) at 25-30 days after sowing and then immediately irrigate the field.

Provide regular irrigation with an interval of 10-12 days considering the soil condition.

Fruit crops-

Protect newly planted fruit crops from sunlight by arranging shade. Remove out the excess growth beneath the grafted spot of newly planted fruit trees.

Vegetables-

If the sowing of cucurbitaceous crop is over then provide the crops with second dose of nitrogen @ 50 kg per hectare by placement method and provide irrigation immediately. If the sowing of summer vegetables like brinjal, tomato, okra has been completed then provide the crops with second dose of nitrogen @ 50 kg per hectare by placement method and provide irrigation immediately. Complete the harvesting of onion crop if the 75% neck has drooped down. Three to four days after harvesting of onion carry out drying of onion bulbs along with leaves. Harvested onion bulbs should be arranged in such a way that the onion which is laid in first line will cover with the leaves of second line.

In this time of span the leaves will dry completely and total juice enters in onion. Outer layer of onion dries completely, it becomes thin, and wounds on onion heal completely. Onion starts leaving attached soil. Three to four days after drying of onion bulbs cut totally dried leaves by keeping 3-4 cm distance from onion bulb. Carry out grading of onion for storage. Make heap of graded onion under the tree shade and keep it there for 10-15 days. Then it is stored in storage house. Storage house should be made sterilized by spraying insecticide (malathion and bavistin). To control the blight on brinjal, tomato, chilli spray the crop with dithane-M-45 @ 1250 gm mixed in 1000 liters of water.

In cucumber crop to increase the percentage of female flowers spray ethryl 250 PPM. Spraying should be done at 2 leaf and 4 leaf stage.

Animal husbandry and dairying-

Forage crops- To get the green fodder in summer for lactating animals take following forage crops considering the water availability.

Maize- Maize should be sown in between March to April. Spacing of 30 should be maintained in between two rows. Choose ganga safed-2, African tall, manjari composite varieties for fodder. Use 75 kg of seed per hectare area. Treat the seed with azotobacter before sowing. At the sowing provide the crop with 100 kg N, 50 kg P and 50 kg of K per hectare. Yield per hectare- 50-60 tons of green fodder.

Jowar- Fodder jawar should be sown in between March to April. Spacing of 30 cm between rows should be maintained. For fodder jawar choose varieties like ruchira, phule amruta, maldandi, nilwa, M.P. chari, S.S.G.59-3. Use seed rate 40 kg per hectare for fodder jawar. Seed should be treated with azotobacter before sowing. Fertilizers- A dose of 80 kg P and 40 kg K should be given at the time sowing. Yield per hectare- 40 – 50 tons of green fodder.

Bajara- Fodder bajara should be sown in between March to April. Spacing of 30 cm should be maintained between rows. Choose variety giant of fodder bajara. Use 10 kg of seed per hectare. Treat the seeds with azotobacter before sowing. Provide a dose of 60 kg N, 30 kg P per hectare at the time of sowing. Yield per hectare- 45-50 tons of green fodder.

Cowpea- Fodder cowpea should be sown in between February to April. Spacing of 30 should be maintained between two rows. Choose varieties shweta, EC-4216, UPC-5286 for sowing. Use 40 kg of seed per hectare. Treat the seeds with rhizobium before sowing. A dose of 20 kg N, 60 kg P should be provided. Yield per hectare- 30 -35 tons green fodder.